

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3. Vtrum ipse primus resurrexit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

nem nos ad lucem glorię inducebat, sicut mortuus est ad uesperascente iam die, & recedente in tenebras, ad ostendendum, q̄ per suam mortem destrueret tenebras culpę & penę. Et tamen dicitur tertia die resurrexisse, accipiendo diem pro die naturali, qui cōtinet spatium uiginti quatuor horarum. Et sicut dicit Aug. * in 4. de Trin. nox usque ad diluculū, quod domini resurrectio declarata est, ad tertium pertinet diem: quia Deus, qui dixit, de tenebris lucem clarescere, ut per gratiam noui testamenti, & participatio nem resurrectionis Christi, audiremus: Fuisit aliquando tenebrę, nunc autem lux in domino, insinuat nobis quodammodo, quod a nocte dies sumat initium: sicut enim primi dies propter futurū hominis lapsum a luce in noctem, ita isti propter hominis reparationem a tenebris ad lucem computantur. Et ita patet, q̄ etiam si media nocte surrexisset, posset dici eum die tertia surrexisse, intelligendo de die naturali. nunc autem cum diluculo surrexerit, potest dici, quod tertia die surrexit, etiam accipiēdo diem artificialem, que causatur ex presentia solis, quia iam sol incipiebat aerem illustrare. unde & Mar. ult. dicitur, quod mulieres uenerunt ad monumentum orto iam sole, quod non est contrarium ei, quod Ioan. dicit, Cum adhuc tenebrę essent, ut August. * dicit in libro de consensu euangelistarū: quia die surgente, reliquię tenebrarum tanto magis extenuantur, quanto magis oritur lux. Quod autem dicit Marcus, Orto iam sole, non sic accipiendum est, tanquam iam sol ipse uideretur super terram, sed tanquam de proximo adueniente in has partes.

21. 4. c. 5. an. te me. 10. 3.

21. 3. c. 24. inter prin. & me. 10. 4.

¶ Super qua? quinquagesimatercia articulum tertium.

ARTICVLVS III.

Utrum Christus primo resurrexerit.

In titulo ly primo, significat ordine temporis, ita quod sensus est, Utrum Christum ante omnes alios resurrexerit, ita quod nullus ante eum resurrexerit.

4. di. 43. art. 3. qu. ad 3. & op. 3. c. 243. 246. & 247. ff. & 1. Cor. 15. lec. 3. in prin. & ad Col. 1. lec. 5.

¶ In corpore ponitur una distinctio bimembris de resurrectione perfecta uel imperfecta: & iuxta singula conclusiones. Altera est. Multi ante Christum resurrexerunt resurrectione imperfecta, ut patet de Iazaro & aliis resuscitatis ante ipsum. Altera est, Christus primo resurrexit resurrectione perfecta, quia primo uenit ad uitam penitus immortalem.

Omnia clara sunt in litera.

¶ In responsione ad secundum circa diuersam opinionem de resurrectione illorum, qui cum Christo resurrexerunt, rationale uidetur q̄ resurrexerint perfecte ad uitam, scilicet penitus immortalem.

AD TERTIVM sic procedit. Videtur, quod Christus nō primo resurrexerit: nam in ueteri testamento per Heliam & Helisæum aliqui resuscitati leguntur, secundum illud Hebr. 11. Acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos. Similiter & Christus ante passionem suā tres mortuos suscitauit, nō ergo Christus fuit primus resurgentium.

¶ 2 Præterea. Matth. uigesimo septimo inter alia miracula, quæ in passione Christi acciderunt, narratur quod monumenta aperta sunt: & multa corpora sanctorum, qui dormierant, resurrexerunt. non ergo Christus fuit primus resurgentium.

¶ 3 Præterea. Sicut Christus per suam resurrectionem est causa nostre resurrectionis: ita per suam gratiam est causa nostre gratiæ, secundum illud Io. 1. de plenitudine eius nos omnes accepimus: sed alii prius tempore gratiā habuerunt quam Christus, sicut omnes patres ueteris testi. ergo etiam aliqui prius ad resurrectionem corporalem peruenierunt, q̄ Christus.

SED CONTRA est, quod dicitur

F prima ad Corinth. 15. Christus resurrexit a mortuis, primitiæ dormientium, gloss. * quia prius tempore & dignitate surrexit.

RESPON. Dicendum, quod resurrectio est reparatio a morte in uitam. Dupliciter autem aliquis eripitur a morte. Vno modo, solum a morte in actu, ut scilicet aliquis uiuere incipiat qualitercumque, postquam mortuus fuerat. Alio modo, ut aliquis liberetur non solum a morte, sed etiam a necessitate, & quod plus est, a possibilitate moriendi. Et hæc est uera & perfecta resurrectio; quia quamdiu aliquis uiuit subiectus necessitati moriendi, quodammodo mors ei dominatur, secundum illud Rom. octauo. Corpus quidem mortuum est propter peccatum. Illud etiam quod possibile est esse, secundum quid dicitur esse, id est, potentialiter. Et sic patet, quod illa resurrectio, qua quis eripitur solum ab actuali morte, est resurrectio imperfecta. Loquendo igitur de resurrectione perfecta, Christus est primus resurgentium; quia ipse resurgendo, primo peruenit ad uitam penitus immortalem, secundum illud Roma. 6. Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur: sed resurrectione imperfecta, quidam alii resurrexerunt ante Christum, ad præmonstrandū quasi i quodā signo resurrectionem ipsius. Et sic patet responsio ad primum: quia & illi qui suscitati in ueteri testamento sunt, & illi qui suscitati sūt a Christo, sic redierunt ad uitam, ut iterū morerentur.

I AD SECUNDVM dicendum, quod de illis, qui resurrexerunt cum Christo, duplex est opinio: quidam enim asserunt, quod redierunt ad uitam tanquam non iterum morituri: quoniam magis illis esset tormentum si iterum morerentur, quam si non resurgerent. Et secundum hoc intelligendum erit, si cut Hier. * dicit super Matth. quod non ante resurrexerunt dominus, unde & Euangelista dicit, q̄ exeuntes de monumentis, post resurrectionē eius uenerunt in sanctam ciuitatem, & apparuerunt multis: sed August. * in epistola ad Euodium hanc opinionem commemorans dicit, Scio quibusdam uideri morte domini Christi iam talem resurrectionem præstitam iustis, qualis nobis in fine promittitur. Qui si non iterum repositis corporibus dormierunt, uidentur est, quomodo intelligatur Christus primogenitus a mortuis, si cum in illam resurrectionē

ut beatitudo corporis in Christo haberet focie s; minus enim corporalis felicitas aliquid habere uideatur, si desit corporalis societas: est enim homo secundum uitam corpoream animal sociale, non solum propter indigentiam necessariorum ad uitam (ut in hoc mundo contingit) sed etiam propter naturalem delectationem in ipsa corporali conuersione consistentem. Rationes autem in littera ex beato August. disputate ad oppositum facile solutionem recipiunt. nam uerbum Petri Apostoli & Hiero. contra fertur, quod scilicet Petrus dixit. Cuius sepulchrum apud nos est, quasi non ausus fuerit dicere, cuius corpus apud nos est, & effixum inuenitur testimonium Petri: quia ex hoc, quod sepulchrum Dauid tantum tempore apud eos perseuerauit, ut continens ipsum Dauid (hoc enim significat sepulchrum eius) ita q̄ nulla fuit unquam in tanto tempore ambiguitas, q̄ Dauid perseueraret in suo sepulchro, cōsequens est, quod nō de ipso Dauid dictū fuerit, Non dabis sanctum tuū uidere corruptionem. Consistit ergo testimonium Petri i hoc, q̄ sepulchrum Dauid inquam sepulchrum Dauid, tanto tempore apud nos perseuerauit: licet forte tunc Christo resurgente, corpus eius amplius ibi nō esset.

¶ Verbum autē Apostoli Pauli, ut nō sine nobis consummarentur, & potest referri ad consummationē beatitudinis substantialis, qua mō consummati sunt oēs sancti in patria. Et hoc litera uidetur sufficere: quia loquitur de celesti patria, ut distinguitur contra uia peregrinationem, & potest nihilominus dici, quod uerbum Apostoli est generale.

Gl. nca.

* In ill. Marth. multa op. pona sibi cum. 10. 4.

epi. 99. long. ut nec. 10. 4.

rare ad patres ue-
 ritati autem regulæ ge-
 neralis non aduer-
 tur pacorum exce-
 ptio ex speciali gra-
 tia. Potest & tertio
 dici, quod illi qui
 perfecte surrexerunt
 cum Christo, non
 sunt sine nobis con-
 sumati: quia nostro
 tempore sunt con-
 sumati. f. tempore re-
 uelate gratiæ, & in-
 choate gloriæ.

conuincat, si corpus Dauid ibi iam non erat: quia
 etiam ante in recenti sua morte surrexisset, nec caro
 eius uidisset corruptionem, posset illud monimen-
 tum manere: durum autem uidetur, ut Dauid non
 fuerit in illa resurrectione iustorum, si eis iam æter-
 na donata est, cuius Christus ex semine commen-
 dat. Periclitabitur etiam illud quod ad Heb. de iu-
 stis antiquis dicitur, Ne sine nobis perferentur, si
 iam in illa resurrectione incorruptione constituti
 sunt, quo nobis perficiendis in sine promittitur, sic
 ergo August. * sentire uidetur, quod surrexerint
 iterum morituri. Ad quod etiam uidetur pertine-
 re, quod Hieron. † dicit super Matth. Quod sicut La-
 zarus surrexit, sic & multa corpora sanctorum re-
 surrexerunt, ut Dominum ostenderent resurgentē:
 quamuis hoc in sermone de assumptione sub du-
 bio relinquat, rationes tamen Aug. multo efficaci-
 ores uidentur.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut ea, quæ pre-
 cesserunt Christi aduentum, fuerunt preparatoria
 ad Christum, ita gratia est dispositio ad gloriam: &
 ideo ea, quæ sunt gloriæ, siue quantum ad animam
 sicut perfecta Dei fructio, siue quantum ad corpus,
 sicut resurrectio gloriosa, prius tempore debuerunt
 esse in Christo, sicut in auctore gloriæ: gratiam uero
 conueniebat prius esse in his, quæ ordinabantur ad
 Christum.

tot preceserunt. Quod si respon-
 detur, hoc esse dictum per antici-
 pationem, ut monumenta illo
 terræ motu aperta intelligantur,
 cum Christus in cruce penderet,
 surrexisset autem iustorum cor-
 pora non tunc, sed cum ille prior
 surrexisset: sed adhuc restat quod
 moueat, quomodo Petrus non
 de Dauid, sed de Christo asser-
 uit fuisse prædictum, carnem ei-
 non uidisse corruptionem, per
 hoc quod apud eos erat monu-
 mentum Dauid, & sic illos non

rere mei, & resuscitatus me: ergo nõ
 fuit causa suæ resurrectionis.
 ¶ 3 Præ. Sicut Damasc. * probat
 in 4. li. resurrectio non est anima,
 sed corporis, quod per mortem
 cadit. Corpus autem non potest
 sibi animam unire, quæ est eo no-
 bilior. ergo id, quod surrexit in
 Christo, non potuit esse causa suæ
 resurrectionis.

SED CONTRA est, quod Dominus dicit Ioan-
 nis decimo. Nemo tollit animam meam a me, sed
 ego pono eam, & iterum sumo eam: sed nihil est ali-
 ud resurgere, quam iterato animam sumere. ergo
 uidetur quod Christus propria virtute resur-
 rexit.

RESPON. Dicendum, quod, sicut supra dictum
 est, * per mortem non fuit separata diuinitas, nec ab
 anima Christi, nec ab eius carne. potest igitur tam
 anima Christi mortui, quam eius caro considerari
 dupliciter, uno modo, ratione diuinitatis: alio mo-
 do, ratione ipsius naturæ creatæ. Secundum igitur
 unitatem diuinitatis virtutem, & corpus resumpsit ani-
 mam, quam deposuerat, & anima corpus resump-
 sit, quod dimiserat, & sic Christus propria virtu-
 te resurrexit. Et hoc est, quod de Christo dicitur
 secundæ ad Corint. ultimo, quod & si crucifixus est
 ex infirmitate nostra, sed uiuit ex virtute Dei: si au-
 tem consideremus corpus & animam Christi mor-
 tui, secundum virtutem naturæ creatæ, sic non po-
 tuerunt sibi inuicem reuiri, sed oportuit Christum
 resuscitari a Deo.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod eadem
 est diuina virtus & operatio Patris & Filij. Vnde hæc
 duo se se consequuntur, quod Christus sit suscitatus
 diuina uirtute Patris, & suipsius.

AD SECUNDUM dicendum, quod Christus oran-
 do petijt & meruit suam resurrectionem in quantum
 homo: non autem in quantum Deus.

AD TERTIUM dicendum, quod corpus secun-
 dum naturam creatam non est potentius anima
 Christi, est tamen ea potentius, secundum uirtutem
 diuinam: quæ etiam rursus secundum diuinita-
 tem unitatem est potentior corpore, secundum
 naturam creatam: & ideo secundum uirtutem
 diuinam corpus, & anima mutuo se resumpserunt:
 non autem secundum uirtutem naturæ crea-
 tæ.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Christus fuerit causa suæ resurrectionis.

AD QVARTVM sic proceditur.
 Videtur, quod Christus non
 fuerit causa suæ resurrectionis.
 Quicumque enim suscitatur ab alio,
 non est suæ resurrectionis causa: sed
 Christus suscitatus est ab alio, se-
 cundum illud Actu. 2. Quæ De-
 us suscitauit solutis doloribus inferni.
 & Rom. 8. Qui suscitauit Ie-
 sum Christum a mortuis, uiuificabit
 & mortalia corpora nostra
 &c. ergo Christus non est causa
 suæ resurrectionis.

¶ 2 Præ. Nullus dicit mereri, uel
 ab alio peti aliquid, cuius ipse
 est causa: sed Christus sua passio-
 ne meruit resurrectionem, sicut
 Aug. * dicit super Ioan. quod hu-
 militas passionis meritum est
 gloriæ resurrectionis: ipse est petijt
 a patre se resuscitari, secundum il-
 lud Pl. 40. Tu aut Domine mise-

QVAESTIO LIIII.
 De qualitate Christi resurgentis,
 in quatuor articulos
 diuisa.

DEINDE considerandū
 est, de qualitate Christi
 resurgentis.
 ET CIRCA hoc quæ-
 rantur quatuor.
 ¶ Primo, Vtrum post resurrectio-
 nem Christus habuerit verum
 corpus.
 ¶ Secundo, Vtrum surrexerit
 cum corporis integritate.
 ¶ Tercio, Vtrum corpus eius fue-
 rit gloriosum.
 ¶ Quarto, De cicatricibus in cor-
 pore eius apparentibus.

ri a Deo. Et ideo v-
 trunque inueniuntur in
 sacra scriptura, scilicet
 & quod Christus
 resurrexit ex virtu-
 te, & quod Christus
 suscitatus est a Deo,
 & petijt & meruit re-
 surrectionem, &c.
 Omnia clara sunt in
 litera.

Lib. 4. Orth. f. d. cap. vit.

q. 50. art. 2. & 3.

¶ Super quæst. quin-
 quagesimam quartam
 Articulus pri-
 mus.

IN titulo, verum
 sumitur, ut distin-
 guitur contra appa-
 rens, ita quod appa-
 rentia excluditur nõ
 solum a corpore, sed
 a natura tali, scilicet
 humana. Idem-
 que est querere, an
 habuerit verum cor-
 pus, & an habuerit
 in veritate corp⁹ hu-
 manum.

¶ In corpore est vna
 conclusio: Corp⁹ Chri-
 sti post resurrectio-
 nem fuit uerū corpus
 eiusdem naturæ, cuius
 fuerat prius. Probatur
 dupliciter. Primo, il-
 lud

In p...
bis...
99...
cor...
circ...
p...
d...

plam...
12...
at...

In ill...
Marth...
mita...
pora...
um...
10...

T...
Joan...
te...